

Lintujen suojelualueella konik-hevoset laidunsivat vanhoilla laidunalueilla, joissa vesitalouden sääntely ja eläinten juotto oli järjestetty kanavaverkostolla ja padoilla.

Monimuotoisuudesta ratkaisuja tulevaisuuteen – kurkistus Puolan hyvin tuettuun hevostalouteen

EUNetHorse – hankkeessa parannetaan eurooppalaisen hevostalouden toimintaedellytyksiä, kestävyyttä ja kilpailukykyä. Etsimme hyviä käytäntöön soveltuvia ratkaisuja ja keinoja niin hevosten kuin ihmisten hyvinvoinnin takaamiseksi.

Hankkeeseen osallistuvat maat Ranska, Portugali, Espanja, Belgia, Saksa, Puola, Suomi ja Romania toteuttivat syksyllä 2023 haastattelututkimuksen hevostaloustutkijille jokaisessa kohdemaassa, joissa kussakin haastateltiin 40 aktiiviyrittäjää. Hevosalan hyvien ratkaisujen arviointi aloitettiin hankkeen työpajassa Puolassa lokakuussa 2024.

Hevosalan kansainväliset asiantuntijat jalkautuivat tutustumaan myös tilatasolla Puolan hevostalouteen. Lisäksi mukana oli jokaisesta hankemaasta hevoskavattaja verkostoitumassa ja keskustelemassa hevosalaa hyödyttävistä ratkaisuista. Suomen edustajia olivat Leena Rantamäki-Lahtinen Helsingin Yliopistosta sekä Markku Saasta-

moinen ja Marketta Rinne Luonnonvarakeskuksesta. Yrittäjäpuolta Suomesta edusti suomenhevoskavattaja ja maatalousyrittäjä Arja Talvilahti Kauhavalta.

Tilavierailut kannustavat viljelijöitä ja asiantuntijoita tietojen vaihtoon ja auttavat löytämään hevostiloilla jo käytännössä olevia ratkaisuja, joita voitaisiin ottaa käyttöön myös laajemmin Euroopassa.

Luonnonsuojelu ratkaisuna

Ensimmäinen tilavierailu tehtiin puolalaisia konik-hevosia kasvattavalle Puolan lintujen suojeluyhdistyksen omistamalle tilalle Kalitnikissa lähellä Valko-Venäjän rajaa. Konik on puolalainen pienikokoinen hevonen, jonka

uskotaan polveutuvan suoraan euraasialaisesta villihevosien alalajista tarpaanista. Konik-rotuisia hevosia on Puolassa alle 10 000 ja niiden varsoja syntyy vuodessa n. 1300. Rotua on levitetty myös luonnonsuojelualueille eri puolille Eurooppaa.

Konik-hevosia tilalla oli noin 100, minkä lisäksi oli myös puolalaisia alkuperärotuisia (Puolan punainen) lihanautoja. Toiminnan tavoitteena on palauttaa ja ylläpitää laidunmaita, jotka ovat uhanalaisten lintujen pesimäalueita. Samalla säilytetään uhanalaisten hevos- ja nautarotujen perimäainesta.

Tilan pinta-ala on 1800 hehtaaria, josta 30 hehtaaria maatalouskäytössä. Loppu alasta on niittyjä, kosteikkoja ja joutomaata. Vuosittain maaliskuusta heinäkuuhun

niityillä pesii runsaasti lintulajeja, kuten isokoskeloita, mustapyrstökummeleita ja lokkilintuja. Laiduntaminen paransi pesimisolosuhteita laidunlohkoilla, kun kevään linnuilla oli mahdollisuus tulla pesimään turvallisesti matalaan heinikkoon, jota hevoset olivat loppukesän ja syksyn aikana käyttäneet ravinnoksi. Aitarakenteella estettiin pienpetoeläinten kuten kettujen ja mäyrien pääsy laitumelle. Myös hevosten läsnäolo karkotti petoeläimiä.

Laidunalue oli laaja niitty, jossa oli vanhoja vesikanavia kastelua ja vesitalouden hallintaa varten. Nyt hevoset käyttivät kanaaleja juomaveden lähteenä. Kanaaleissa ja niiden penkoilla oleva kasvillisuus pidatti hevosten ulosteista pääseviä ravinteita ja esti niiden pääsyn laajempiin vesistöihin. Talvella hevoset olivat lähempänä tilan huoltokeskusta "talvilaitumilla". Tilalla käytettiin aurinkoenergiaa sähköaitojen ja rakennusten energianlähteenä.

Monialaisuus vahvuutena

Toisena vierailutilana oli niin ikään itäisessä Puolassa Grodekissa sijaitseva perheviljelmä. Se oli erikoistunut hevosenlihantuotantoon ja emolehmiin perustuvaan naudanlihantuotantoon. Tilan tuotantostrategia oli varsin monialainen ja mahdollisimman omavarainen. Päätuotantosuunta oli ihmisravinnoksi tarkoitettun viljan (pääosin tattari) viljely. Lisänä oli metsätaloutta ja koneurakointia. Pinta-ala oli 150 ha, josta laidunniittyjä ja metsää molempia 40 ha.

Lihantuotantoon kasvatettavat hevoset olivat Puolan kylmäverisiä. Kylmäverirotuja Puolassa on useita, ja niitä kasvatetaan lihaksi tai pidetään harrastehevosina. Puola on Euroopan kolmanneksi suurin hevosenlihantuottajamaa, ja pääosa lihasta viedään Euroopan maihin. Kylmäveristä hevosista uhanalaisia on kaksi alkuperärotua (Sokółski, n. 6600 yksilöä ja Sztumski, n. 10 000 yksilöä). Tilan noin 20 hevosta olivat pääosin kylmäveriristeytyksiä.

Tilan lihantuotantoa varten pidetyt emolehmät olivat limousin-rotuisia. Emolehmät ja hevoset laidunsivat samoilla laitumilla. Laitumella eläinten juotto oli järjestetty kaivon avulla, josta pumpattiin eläimille vettä pieniin lammikoihin. Laitumen tuottoa optimoidakseen viljelijä käytti laitumen suorakylvöä.

– Kaikkiaan tiloihin tutustuminen oli mielenkiintoinen kokemus ja kiva oli käydä sekä nähdä uusia paikkoja, Arja Talvilahti toteaa.

Pienen eettisesti arveluttavan näkökulman kuitenkin tutustujat kokivat liittyvän hevosenlihan tuotantoon ja myyntiin. Hvoset siirtyivät välittäjän kautta eteenpäin,

Tukiesimerkkejä Puolasta ja Suomesta	Tamma/vuosi	Ori/vuosi
Rotu/ maa	€	€
Konik	556,98	1193,02
Hucul	556,98	1193,02
Malopolski	620,70	1377,91
Sleesianhevonon	572,33	1226,74
Wielkopolski	620,70	1377,91
Kylmäverinen (tyypit sokolski ja azutumski)	508,14	584,42
Suomenhevonon	350,00	350

Hevostalouden tukien vertailua Puolan ja Suomen välillä.

Petoeläinten pääsy laidunalueelle estettiin tehokkaalla aitaamisella, jossa matalalle sijoitetut sähkölangat estivät pienpetojen pääsyn. Sähkö tuotettiin aurinkopaneeleilla. Tolpat olivat kierrätysmuovia.

Vierailukohteet sijaitsivat Puolan ja Valko-Venäjän rajan läheisyydessä, jonne luonnonsuojelualueille oli palautettu Euroopan biisonia.

Kylmäveristen hevosten kantaa pidetään yllä hevosenlihatuotannolla. Puola on Euroopan suurimpia hevosenlihantuottajia.

eikä viljelijällä ollut tietoa niiden lopullisesta määränpäästä. Tämä toimintatapa on suomalaisesta näkökulmasta outo, sillä Suomessa hevosia ei kasvateta lihan tuotantoon. Teuraaksi menevät hevoset myydään suoraan teurastamolle. Välittäjiä ei käytetä meillä myöskään muussa kotieläintuotannossa, vaan toiminta perustuu lähes aina joko sopimustuotantoon tai suoramyyntiin.

Tilavierailut tarjosivat erinomaisia esimerkkejä kestävästä ja innovatiivisista ratkaisuista, joita voidaan hyödyntää laajemminkin Euroopan hevestaloudessa. Arvokasta tietoa jaettiin monialaisesta ja omavaraisesta tilanpidosta sekä hevosenlihan haasteista ja mahdollisuuksista. Eettiset kysymykset ovat ymmärrettäviä ja tärkeitä on tuotantoketjujen läpinäkyvyys sekä hyvinvointi koko eläintuotannossa.

Tukimuodoissa suuria eroja

Mielenkiintoista oli huomata kuinka eri tukijärjestelmät voivat vaikuttaa hevoskasvatukseen eri maissa. Suomen alkupe-
rätutuki on varsin pieni, 350e/hevonen vuodessa. Tuella pyritään aktivoimaan

kasvattajia, mutta käytännössä näin pieni rahasumma ei välttämättä kannusta kasvatukseen. Puolassa taas tukijärjestelmällä näyttää olevan merkittävämpi vaikutus eri rotujen kasvatukseen (Taulukko 1.). Suomeen verrattuna tuki on lähes kaksinkertainen, ja oreille melkein nelinkertainen hieman rodusta riippuen, ja sillä on melko suuri vaikutus eri rotujen kasvatukseen.

Tukijärjestelmien tulisi olla riittävän houkuttelevia ja niiden tulisi tukea kasvattajia heidän työssään. Tämä parantaisi hevostalouden kestävyyttä ja kilpailukykyä myös meillä Suomessa.

Riina Isomäki

Markku Saastamoinen

Leena Rantamäki-Lahtinen

Marketta Rinne

Projektin www-sivut:
<https://eunethorse.eu/>

Hanketta rahoittaa Euroopan komissio
Horizon2020 -ohjelman kautta.

QR-koodissa linkki videoon, jossa esitellään edellä mainitut tilat (video on englanniksi):

